

KAREL HAVLÍČEK BOROVSÝ

KNIHA VERŠŮ¹

TYROLSKÉ ELEGIE

I

Svit', měsíčku, polehoučku
skrz ten hustý mrak,
jakpak se ti Brixen líbí?
Neškared' se tak!

Nepospíchej, pozastav se,
nechod' ještě spat:
abych s tebou jen chvilinku mohl
diškutýrovat.

Nejsem zdejší, můj měsíčku!
toť znáš podle křiku:
neutíkej, nejsem treu und bieder,
jsem zde jen ve cviku.

II

Jsemť já z kraje muzikantů,
na pozoun jsem hrál,
a ten pořád ty vídeňské pány
ze sna burcoval.

¹ HAVLÍČEK-BOROVSÝ K., *Kniha veršů*, Praha 1934 (redakčně upraveno).

By se po svých těžkých pracích
hodně vyspali,
jednou v noci kočár policajtů
pro mne poslali.

Dvě hodiny po půlnoci
když na třetí šlo,
tu mi dával žandarm u postele
šťastné dobrýtro.

Se žandarmem slavný ouřad
celý v paradě,
pupek kordem pevně obvázaný,
zlato na krágle.

„Vstávají, pane redaktor!
nelekají se,
jdeme v noci, nejsme však zloději,
jenom komise.

Od všech z Vídně pozdravení,
pan Bach je líbá,
jsou-li prej zdraví, a tuhleto psaní
po nás posílá.“

Já jsem i na lačný život
vždycky zdvořilý:
„Odpusť, slavná císařská komise,
že jsem v košili!“

Ale Džok, můj černý buldog,
ten je grobián,
na habeas corpus tuze zvyklý

on je Angličan.

Málem by byl chlap přestoupil
jeden paragraf,
již na slavný ouřad zpod postele
ud'ál: Vrr! haf! haf!

Hodil jsem mu tam pod postel
říšský zákoník,
dobře že jsem měl ten moudrý nápad,
již ani nekvík.

III

Občan zvyklý na pořádek –
bylo to v prosinci
především jsem si obul punčochy
v slavné asistenci.

Pak jsem teprv četl psaní –
však ho tuhle mám –
rozumíš-li ouřední němčině,
přečti si ho sám.

Bach mi píše jako doktor,
že mi nesvědčí
v Čechách zdraví, že prej potřebuju
změnu povětří.

Že je v Čechách tuze dušno,
horké výpary,
mnoho smradu po té oktrojírce,
holé nezdraví!

Že on tedy schválně pro mne
kočár sem poslal,
abych se hned na státní outraty
na cestu vydal.

A žandarmům že nařídil,
ať mne hodně nutí,
kdybych nechtěl ze skromnosti přijmout
jeho nabídnutí.

IV

Což je dělat? Že pak musím
hloupý zvyk ten mít:
že nemohu žandarmům s flintami
pranic odepřít!

Dedera mne taky nutil,
abych jel jen hned,
že by chtěli Brodští, až se zbudí,
třeba – s námi jet.

Pravil mi, že nemám s sebou
zbraně žádné brát,
neb že oni mají nařízení
mne ochraňovat.

Že mám též, pokud jsme v Čechách,
inkognito jet,
sic nám dají dotěraví lidé
hrůzu komis hned.

Ještě mi dal pan Dederer
více moudrých rad,
dle nichž se Bachovi pacienti
mají spravovat.

Tak mne vábil jak Siréna,
až jsem obul boty,
oblík vestu, kabát, pak i kožich –
dříve však kalhoty!

Koně a žandarmi stáli
dávno před domem:
„Milí braši! maličké strpení,
hned již pojedem!“

V

Ó, měsíčku, však ty ženské
dobře znáš a víš,
jaký s nimi člověk na tom světě
často mívá kříž!

Také's mnohého loučení
tajným svědkem byl,
ty znáš líp než každý novelista
hořkost těchto chvil.

Matka, žena, sestra, dcerka,
malá Zdenčinka,
stály okolo mne v tichém pláči:
hořká chvílka!

Já jsem sice starý kozák,

v pútkách tužený:
tenkrát jsem měl trochu těsná prsa
a zrak zkalený.

Vtisknul jsem však poděbradku
silně do čela,
aby se těm policajtům slza
nezablyštěla.

Neb ti všichni blíže dveří
posud stáli stráž:
aby měla tato smutná scéna
císařskou stafáž!

VI

Trubka břeští, kola hrčí,
jedem k Jihlavi,
vzadu, abysme nic neztratili,
klušou žandarmi.

Ten borovský kostelíček
stojí na vršku,
skrze lesy smutně na mne hleděl:
„Jsi to, můj hošku?“

Pode mnou jest tvá kolíbka,
já tě viděl křtít,
starému vikáři ministrovat,
pilně se učit.

Táhnout světem na zkušenou,
pak s pochodní jít,

naší chaze plamenem veselým
na cestu svítit.

Vidíš, jak ty roky plynou,
znám tě třicet let:
ale, chlapče! jaké to obludy
vidím s tebou jet?‘‘

VII

Když jsme jeli přes Jihlavu,
měl jsem Špilberk v mysli,
za Lincem zas myšlenky na Kufstein
z hlavy mi nevyšly.

Teprva když jsme nechali
Kufstein vpravo stát,
začla se mi alpejská krajina
příjemnější zdát.

Hloupá jízda, milý brachu,
když se neví kam:
veselé ty trubky postiljonů
jsou jen bídný klam.

Všude kolomaz a všude
přepřahovali:
kdybyste radš ve Vídni přepřáhli
a namazali!

Telegraf je přece jenom
hezký vynález!
Ten před námi všude, než jsme přišli,

ohlášení nes.

By nám mohla policie,
starostlivá máti,
všude, dříve než tam přijedeme,
kamna rozežřáti.

Nesmím ale zapomenout
Budějovice,
tam Dederu koupil mělnického
čtyry lahvice.

Čili se v něm vlastenecké
hnuly myšlenky?
Čili doufal, že to pro mne bude
Lethe na Čechy?

Mělnické jsem dávno dopil,
piju vlaské zas;
ale zdá se, že je v obou stejný
nepokojný kvas.

VIII

Teď, měsíčku, nechme elegie
a přejděme v heroický tón:
nebo co ti teď chci vypravovat,
to byl čertův shon.

Cesta z Reichenhallu do Weidringu,
ty ji musíš taky dobře znát,
ta se nedá žádnou ordonancí
přeoktrojovat.

Hory, skály ohromnější ještě,
než jest hloupost mezi národy,
vedle cesty propast bezedná jak
drška armády.

Temná noc jak naše svatá církev
a my jedem s kopce jako mžik;
darmo křičí Dederá: „Drž koně!“
prázdný je kozlík.

Kočár praští a koně ve větru,
již je ďábel horempádem nese,
a postiljon někde tam za kopcem
do dýmky si křeše.

Dolů jako s věže cesta plytká,
vůz jak šipka klouže hý a hat,
snad má chuť nás někde do propasti
internýrovat?

Och! to byla pro mne chutná chvílka!
neboť neznám žádnou větší slast
nežli vidět slavnou policii
ouzkostí se třást!

Napadnul mi – jsemť já čtenář bible –
o Jonáši smutný příběh ten,
jak jej z loďky k utišení bouře
vyhodili ven.

Metějme los! pravím, mezi námo
musí někdo velký hříšný být,
a ten k usmíření nebes musí

z vozu vyskočit.

Jen to vyřknu, ejhle! policajti
ani svědomí nezpytovali,
a kajícně vyrazivše dvířka
z vozu vyskákali.

Ach! ty světe, obrácený světe!
Vzhůru nohami ve škarpě leží stráž,
ale s panem delikventem samým
kluše ekipáž!

Ach! ty vládo, převrácená vládo!
národy na šňůrce vodit chceš,
ale čtyřmi koňmi na opratích
vládnout nemůžeš!

Bez kočího, bez opratí, potmě,
u silnice propast místo škarpy:
tak jsem cválal sám a sám v kočáře
jako vítr s Alpy.

Svěřiti svůj osud také jednou
koňům splašeným se já mám bát,
občan rakouský? Což se mi může
horšího již stát?

Tak jsem s chladnou resignací v hlavě,
v hubě ale vřelou cigáru,
čerstvěj než cár ruský přijel k poště
v dobrém rozmaru.

Tam jsem zatím – mustr delikventů!
bez ochrany povečeřel hezky,

než za mnou stráž s odřenými nosy
přikulhala pěšky.

Já spal dobře, ale policajti
měli tu noc ve Weidringu zlou,
mazali si špiritusem záda,
nosy arnikou.

Tu je konec této epopoje,
k níž jsem nepřibánil ani chlup,
všechno mi dosvědčí ve Weidringu
postmistr Dahlrupp.

IX

Přijeli jsme do Brixenu
bez vší trubací,
krajská vláda dala Dederovi
na mne kvitancí.

Místo mne ten kus papíru
vrátili do Čech,
mne zde černý, dvojhlavý orel
drží v klepetech.

Krajskou vládu, podkrajského,
žandarmerii,
ty mi dali za anděle strážce
v té Siberii.

KRÁL LÁVRA

Byltě jednou jeden
starý dobrý král,
ale je to dávno,
taky od Čech dál,
troje moře, devatery hory
dělí kraj ten od české komory,
kde on panoval.

Bylt' král irský Lávra,
povím zkrátka vám,
a já o tom králi
pěknou píseň znám:
nalej, stará! čerstvého do číše
a vy, kluci, poslouchejte tiše,
já ji zazpívám.

Posud krále Lávru
chválí irský lid,
nebyl ani tyran,
nebyl taky žid,
nenabíjel cizím svoji kasu,
rekrutýrkou nesušoval chasu,
nedal chudé dřít.

Jenom jednu slabost
ten král dobrý měl,
že jest na holiče
tuze zanevřel,
dal se holit jenom jednou v roce,
dlouhé vlasy po krku široce
nosil jak roj včel.

Horší ještě bylo:
vždy na letnice,
jak očistil holič
královské líce,
čekala jej podivná odplata,
nic na stříbře, ale skrze kata,
to šibenice!

Divili se lidé,
mrzela je dost
na tom dobrém králi
tato ukrutnost;
však co král chce, zdravot' pro poddané,
tak po letech zvykli si Irčané
na tu podivnost.

Jenom holičové,
zvyknout nemohli,
na šibenici je
špatné pohodlí,
než co dělat? Nic jim nezbývalo,
leda trpět, neb jich bylo málo
na rebelii.

Každý rok, když táhlo
již na letnice,
sebral se bradýřský
cech do radnice:
tam chudáci smutně los metali,
komu padne holit bradu králi
a – šibenice.

Padl los, ach! padl:
letos Kukulín

bude holit krále,
staré vdovy syn;
jak to stará vdova uslyšela,
omdlěla ustrašená celá:
„Ach! můj Kukulín!“

Již posloužil králi,
již ho vede kat,
ukrutnou odměnu
za tu službu brát:
tu se matka skrze zástup tlačí,
spěchá, co jí staré síly stačí,
zaň orodovat.

„Králi, pane králi!
syn můj jedinej,
pro Boha tě prosím,
slitování měj!
Co si počnu, já ubohá vdova,
raděj sama umřít jsem hotova,
jen mi syna dej!“

Králi, milostpane!
máš to lidský cit?
nevinného hochu
katem utratit?
Muž můj padnul v službě tvého dvoru
a ty chceš mou jedinkou podporu
hanebně mi vzít?

Jestliže ty, králi,
dobré srdce máš,
jistě každoročně
jednou blázníváš:

pro nic za nic, pro královské vousy
kat člověka bez viny zardousí,
to jsi otec náš?“

Král se na ty řeči
velmi zastyděl,
ale ještě více
slitování měl,
nezlobil se, vzdychnul jen hluboko,
dobré srdce tisklo slzu v oko,
zastavit velel.

Všem se kázal vzdálit,
jen sám Kukulín,
povolán ku králi,
bledý jako stín;
král tu sedí, na klíně korunu:
„Přístup, synku, blíže sem ke trůnu
i pod baldachýn.

Přísahej, že smlčíš
na věčné časy,
co jsi na mé hlavě
viděl pod vlasy,
pak tobě neublíží v ničem
a ty budeš mým dvorním holičem
po všechny časy.“

Rád přísahal mladík
a byl propuštěn
zvěstovati matce,
jak jest povýšen;
pak holíval obden králi líce
a již žádný holič na letnice

nebýval věšen.

Těšili se lidé,
že ten dobrý král
jedinou svou chybu
vymluvit si dal;
více však než celý národ irský
počestný cech holičsko-bradýřský
si ho liboval.

Stojí mladý holič
v dvorském obroku,
raduje se matka
z toho pokroku,
jasné hvězdy na fraku se třpytí,
zlaté porty, vyšívané kvítí,
břitva po boku.

Než co platí hvězdy,
zlaté třepení,
když srděčko trápí
ostré hryzení:
nevyjevit nic po věčné časy,
co vidívá králi pod vlasy
vždy při holení!

Husy štěbetají,
tichá je labuť;
kdo chce tajnost smlčet,
holičem nebud':
holičovi vědomosti škubou,
než je poví, přenáramně hudou:
jazejček je rtuť!

„Ach! můj milý synu,
co tě sužuje?
Ve dne nemáš stání,
v noci pokoje:
bývals vesel, teď ti líčko vadne,
mladé tělo den ode dne chřadne,
pověz, co ti je?“

„Má milá matičko,
ach! pomoc žádná!“
„Můj milý synáčku,
moc zví, kdo se ptá;
v černém lese bydlí poustevníček,
ten má od všech lidských srdcí klíček,
on ti radu dá.“

Pravil starý v lese:
„Dobře znám tvůj kříž,
synku, ty jsi holič
a tajemství víš.
Ty je nesmíš povědít žádnému,
neulehčíš ale srdci svému,
až to vyslovíš.“

Blíže u Viklova
na stoku dvou řek
stojí dutá vrba
třetí lidský věk;
všeptej do ní v tiché noční době
své tajemství, a ulevíš sobě,
jiný nemám lék.“

Hned tu noc se holič
z domu vypravil

zkusit, co mu stařec
v lese poradil,
a našeptal do vrby hltavě,
co král Lávra skrývá na své hlavě,
pak se uzdravil.

Po tom uzdravení
prošel krátký čas,
tu strožil král Lávra
hlučný dvorní kvas,
z celé země paničky a páni
sjeli jsou se k tomu hodování
na králův rozkaz.

A po hodování
velikánský sál
hladce voskovaný
čekal již na bál;
ještě k tomu na tu dvorní švandu
nejslavnější karlovarskou bandu
objednal si král.

Po Češích je doma
vždycky malý sled,
ale všude jinde
naplňují svět:
muzikanty, jezdce, harfenice,
ouředníky, sirky ze Sušice
najdeš všude hned.

Táhli hudeci k bálu,
až pan Červíček
silným kvapem ztratil
z basy kolíček,

a když přišli k viklovskému brodu,
zpozoroval tu svou velkou škodu
na stoku dvou řek.

Tam u duté vrby
s basou smutně stál:
„Půjdu-li ho hledat,
promeškáme bál!“
Uříz z vrby větev na kolíček,
co způsobí, o tom pan Červíček
nic se nenadál.

Způsobil tam s basou
králi čistou věc,
jak na bále pustil
po strunách smyčec,
tu řve basa, až všechno přehluší:
„Král Lávra má dlouhé oslí uši,
král je ušatec!“

Král dal hned Červíčka
s basou vyhodit,
bylo však již pozdě
basu oběsit,
a tajemství, pro něž lazebníci
umírali jsou na šibenici,
rozeslo se v lid.

Co nyní celý svět
věděl od basy,
nebylo nic platno
skrývat pod vlasy,
tak král Lávra nosil po tom bálu
svoje dlouhé uši bez futrálu

po všechny časy.

A po krátké době,
když utich povyk,
líbil se přec lidu
dobrý panovník,
zdálo se jim, že ty dlouhé uši
právě dobře ke koruně sluší,
všechno může zvyk!

Tu je konec písně:
zdráv buď Lávra král!
Kukulín ho vždycky
holil a stříhal,
neb to nikdy najevo nevyšlo,
jak tajemství až do basy přišlo
a z basy na bál.

Není každá vrba
jako viklovská,
ani každá basa
jak červíčkovská:
a když tě co na jazyku svrbí,
našeptej to jen do staré vrby,
dceruško drahá!

KŘEST SVATÉHO VLADIMÍRA

Legenda z historie ruské

Zpěv I. – Perun a Vladimír

Vladimír cár na svůj svátek,
když seděl na trůnu,
poslal drába s vyřízením
k bohovi Perunu.

„Hřmi, Perune! na můj svátek
místo kanonády,
škoda prachu, dost ho padne
v bitvách u armády.

Hřmi, Perune! na můj svátek
místo kanonády,
pak si přijdi se mnou vypít
šálek čokolády.“

Pan dráb přišel k Perunovic,
zatloukl na vrata,
děvečky se hnedle zeptal:
„Doma-li pantáta?“

„Doma, doma, pane drábe,
ve veliké chatě,
sedí s jehlou na pekýlku,
zašívá si katě.“

„Vzkazuje vás, pantatínku,
cár náš pozdravovat,
máte prej mu k tomu svátku

drobet zabubnovat.“

Jak to přeslech tatík Perun,
hnedle čelo zvrátil,
skočil s kamen na lavici,
kaťmi o zem praštil:

„Raděj pásat husy ve vsi,
po bahnách se ploužit,
než u toho Vladimíra
zde za boha sloužit.

Málo platu, služba těžká,
nikdy konec práce,
ještě bych mu měl vyvádět
ve svátek regrace?

Tuhle při poslední bouřce,
při té blýskavici,
bez toho jsem si propálil
celou nohavici!

Málo platu, málo športlí,
málo deputátu!
Nemohu si špendýrovat
oleje k salátu!

Pečínku jenom ve svátek,
vodu musím pít,
sotva jsem se na tu službu
mohl oženiti.

Bez toho mne větším dílem
živí jen kondice,

šstudentům hodiny dávat
musím ve fyzice.

Kdyby od selek nekáplo
trochu akcidence,
ani v neděli bych nemoh
příčuchnout k pálence!

Pro nic za nic robotovat –
nevěděl bych věru,
na tu jeho čokoládu,
že mu na ni seru!

Cár necár, svátek nesvátek,
že mi všechno rovno,
ne a ne a nebudu hřmít,
co z toho mám? Hovno!“

Dráb stál celý zkoprnělý
jako kapr v žitě:
„Pamatujte se, pantáto,
copak to mluvíte?

Já jsem taky jen služebník,
každý zná své meze,
kdybych to vyřídil cáru,
co se na vás sveze? “

Ale Perun, jak byl v ráži,
sáhnul pod lavici
a vytáh na pana drába
tu svou hromovnici.

Dráb se dlouho nezdržoval,

hledal honem díru
a hned běžel jak s keserem
k círu Vladimíru:

„Jdu Vašemu Veličenstvu
slušně vomeldovat,
že se to, co mluvil Perun,
stydím opakovat.

Nechce hřmít a osopil se
na mne jak na čubu,
nectně s Vaším Veličenstvem
vypláchnul si hubu.

Ať si tu svou čokoládu
cír prej sám sežere,
a že on na celou službu,
s odpuštěním sere;

že je círův svátek a prd
s odpuštěním rovno,
že mu je po celém círu
s odpuštěním hovno!“

Jak uslyšel Vladimír cír
tohle grobiánstvo,
plivnul na zem, zasakroval,
a s ním všechno panstvo.

Poslal čtyry policajty
k bohovi Perunu:
„Přiveďte ho, grobiána,
ku círskému trůnu!“

A když vyšli policajti,
pískl na ně oknem:
„Hej! nechte to až do zejťka,
my v suchu nezmoknem.

Nebudu si s grobiánem
dneska kazit svátek,
však mu zejtra uši natřem,
vraťte se nazpátek.

Však my se ho o ty jeho
hromy neprosíme,
pokud máme své kanony,
sami si zahřmíme!“

Poslal flügel-adjutanta
pro dvě baterie,
ať bouchají při tabuli,
když se zdraví pije.

Jedli, pili, hodovali,
hráli jim muziky,
ministři si popouštěli
u kalhot knoflíky.

Pili pivo, pili víno,
jedli z masa, z těsta,
nejednomu oficíru
pukla z toho vesta.

Vejskali a tancovali
okolo pilířů,
bim! bam! bum! špunty lítaly
z flašek a moždířů.

Kdo při tom byl, ten se opil,
blaze, braši! tomu!
V noci je pak s výslužkami
roznášeli domů.

Zpěv II. – Hospodářství

Jedna hora vysoká je
a druhá je nízká,
kdo nemá své muzikanty,
na hubu si píská.

Když hýřili, stolovali
u císařského dvoru,
ten celý den byl bůh Perun
v mrzutém humoru.

„Kdo jaktěživ bohem nebyl,
zkusil ještě málo,
není to tak lehký život,
jako by se zdálo.

Ráno vstane, do snídaně
musí rosou kropit,
měsíčka zavřít do chlívka,
potom v slunci topit.

Dříve čerty, noční duchy
strčit do pytlíka
a hvězdičky puť-t'ú-t'ú-t'ú
svolat do kurníka.

Každý ptáček, každý brouček,
slon až do komára
má hned ráno nasypáno
z božího špejchara.

A když potom lidi vstanou,
to je teprv správa!
Někdy nevím samým křikem,
kde mně stojí hlava.

Ten, kdo nikdy neměl v uchu
vosy a brabence,
neví, co je Perunova
ranní audience.

To je křiku a modlení,
až mne uši brní,
ten zpívá, ten šepce, vzdychá,
ten zas žalmy frní.

A co všechno na mně chtějí,
nelze vyjmenovat,
zbláznil bych se, kdybych si to
měl jen pamatovat.

Ten chce zdraví, ta chce děti,
ten nemá co jísti,
ti zas, abych nedovolil
ve fabrikách přísti.

Ten mne prosí, bych mu hlídal
louky a osení,
ten zas chce, abych pomáhal
krávě při telení.

Ten chce zimu, ten chce teplo,
ten zas časy jiné,
jeden chce mít žito drahé
a druhý laciné.

Jeden sedlák prosí o déšť,
zasil kousek lenu;
druhý prosí hezké časy,
by měl sucho k senu.

Že jsem stvořil staré báby,
to mne nejvíc mrzí,
nepřestanou-li mne soužit,
zahladím je brzy.

Hrom ať do nich! abych neklel,
zdržet se nemohu!
Když jí koza málo dojí,
běží k pánu zbohu.

Sám se žádný starat nechce,
o všechno se modlí,
jako by měl každý boha
jen pro své pohodlí.

Tomu sušit, tomu močit,
tomu pole hnojit,
dřív si, prase, zdraví zkazil,
potom ho mám zhojit!

Ta mne moří ve dne, v noci,
ráda by se vdala,
ten se modlí, by Morena

jeho ženu vzala.

Ten chce výhru z loterie,
špendáže mi nosí
a co jsou asekurace,
též o oheň prosí!

Ó, vy šelmy! kdybych nebyl
příliš dobrotivý,
zmačkal bych vás na povidla
jako shnilé slívy!“

Šňup si zlostí haličského,
jak z moždíře kýchnul:
to zahřmělo, zablejsklo se,
déšť na zem vyšplíchnul.

Věru, Vašku! bohem býti,
to žádný špás není:
Brixen, ten je proti tomu
ještě vyražení!

Pozdě v noci, když utich svět
a lid přestal bouřit,
chtěl si Perun usoužený
dýmčičku vykouřit.

Když si Širas tumbekia
cpal do nargilie,
tu mu začla Perunice
držet litanie.

Však jsem já dobře slyšela
za dveřmi skrz škvíru,

co jsi vzkázal po drábovi
cáru Vladimíru.

Nezačínej si jen s cárem,
to já pořád říkám,
že to se svou oposicí
nepřivedeš nikam.

Každému do očí řekneš,
co máš na jazyku,
a děláš si nepřátele,
nemáš politiku.

A když žena po celý den
bručí jen a štěká,
och! to musí z kůže vyhnat
boha i člověka!

Ach! Perune, Perunečku!
lituje tě tuze:
zejtra na tě teprv čeká
přežalostná chůze!

Oj, Perune přeneš'astný,
kam jsi myslil, brachu?
hanět cára, svého pána,
a to beze strachu?

Oj, Perune! kam jsi myslil,
přeneš'astné bůže?
Utec, utec, jak tě chytanou,
nic ti nepomůže!

Zpěv III. – Vojenský soud

Bože! kýž jsem policajtem,
to je vyražení,
koho chce, toho si chytne
a dá do vězení.

Každý si ho musí vážit;
kdo naň zaškaredí,
pro urážku policajta
ve štokhauzu sedí.

Ctěte, hoši, policajty!
Ouvej! jak to bolí!
Stát vyplácí krejčím metlou,
ale ševcům holí.

Slyšte, lidé, pro výstrahu
mé smutné zpívání,
že se proti policajtům
sám bůh neubrání.

Už ho vedou svázaného,
všechno ve mně hrká!
Dva ho táhnou za ramena,
jeden vzadu strká.

„Jenom mne po humnech ved'te,
však já s vámi pudu,
nedělejte mi ve městě
veřejnou ostudu!“

Ale na humnech u strouhy
paní Perunice

zapírala Peruňátku
něco na sukničce.

Jak poznala svého pána,
hned se s hrozným křikem
na pochopy obořila
mokrým lavičnickem.

Ale Perun, dobrotisko,
sám ji napomíná:
„Schovej, ženo, meč do pochvy,
přišla má hodina!”“

Policajti s Perunicí
na humnech se vadí:
u dvora se zákoníci
o Peruna radí.

A již Perun upoutaný
v šatlavě nocuje:
juristům se z paragrafů
žádný nešikuje.

Neboť ten, kdo zákony d'ál,
neměl ani zdání,
že cár vezme někdy boha
do vyšetřování.

Ráno přišla apelace
k círu celá bledá,
že se proti Perunovi
zákon najít nedá.

Cár se na ně zle osopil,

řek jim, že jsou osli,
poslal hned pro vojenský soud
do kasáren posly.

Vojenský soud, to je samec,
soudí, jen se práší;
on má všechny paragrafy
v jedné patrontaši.

Vojenský soud na civilní
dívá se z vysoka,
nesoudí podle zákonů,
všechno jen od oka.

Vojenský soud má žaludek
zdravý jako štika:
nevinného na komando
ztráví jak viníka.

Vojenský soud z ničeho nic,
jako ňáký tvůrce,
nález právě potvrzený
měl jako na šňůrce:

Že dle vyšlé proklamace
komandujícího
a dle „ostaních zákonů“
soudu hrdelního

pro urážku první třídy
Jeho Veličenství,
pro vzpouru, nemravné řeči,
pro neposlušství

Perun bůh jest odsouzený
k provazu dle práva,
že však k utopení v Dněpru
milost se mu dává;

bude ale pro výstrahu
neposlušné chase
vlečen k řece po ulicích
na koňském ocase.

Právě jeden žurnalista
seděl také v díře,
protože se bohu rouhal
a psal proti víře;

soud jej odsoudil, použiv
té příležitosti,
k stejnému trestu s Perunem
kvůli nestrannosti.

Zpěv IV. – Testament Perunův

Poslyšte, milí křesťané,
tu smutnou novinu,
jak dokonal slovanský bůh
poslední hodinu.

Kdo máš tuze měkké srdce,
zacpi sobě uši
a pomodli se Otčenáš
za ubohou duši.

Přivázali ho za nohy

na ocas kobyle,
blátem, kamením ho vlekli,
přežalostná chvíle!

Za ním toho novináře,
ouvej, ouvej, ach, ach!
šmejkal po bříše nelidsky
na ocase valach.

Tak je ti cárští katané
ukrutně mučili,
všechny louže po Kyjevě
s nimi vysmejčili.

Když jsou je přivlekli k řece
celé plné bláta,
kati je tam utopili
jak slepá štěňata.

Umřeli jsou bez zpovědi
jako lutriáni,
jenom poslední jim dali
blátem pomazání.

Já jsem sice při tom nebyl,
čet jsem to jen v plátku,
který o tom sepsal Nestor
vnukům na památku.

„Tak to chodí na tom světě,
každou chvíli jinak:
dneska ctí tě za svatého,
zejtra budeš sviňák!

Dnes vám, bozi, vy ubozí!
kadidlo lid pálí;
a zejtra vás jako smetí
v kalužinách válí.

Dělají si nové bohy
dle svého pohodlí,
koho včera oběsili,
k tomu se dnes modlí.

Všechno jest na světě marné,
i království boží –
všechno hyne a pomine
jako špatné zboží.

Jenom cáři, samovláda
a takové sloty
potrvají věčně věkův
jak juchtové boty!“

Tak měl Perun, když ho vlekli,
resonýrovati,
slyšel jsem to a jak koupím,
musím prodávati.

Sám bych si to nevymyslíl,
třeba bych to věděl:
dobře já vím, že bych za to
na Špimberku seděl.

Na Špimberku, na Kufsteině
mnoho pokojíků:
„Bože, zachovej nám krále!“
to je zpěv slavíků.

Važ si všeho, milý synu,
co na trůnu sedí,
na ponížené dušinky
cár milostně hledí.

Kdo ctí cára a je Vávra,
může něčím býti,
kdo nechválí, bude věčně
jenom vodu píti.

Zpěv V. – Bezbožnost v Rusích

Tak se z maličké příčiny
stala velká mela:
ruský národ neměl boha,
církev ovdověla.

Nám by byla lehká pomoc,
toť je stará vesta!
Teď již umí každý kaplan
dělat bohy z těsta.

Ale Rusi o těch kumštech
ještě nevěděli,
když si boha utopili,
žádného neměli.

Počali se všichni báti
strašlivých následků,
neb žádný nic takového
neslyšel od předků!

Ale svět je pořád stejný,
lidé ho nezmění:
plivni si stokrát do moře,
ono se nezpění.

Tak i v Rusku bez Peruna
ve starém pořádku
běžela světská mašina
jak na kolovrátku.

Staří lidé umírali,
děti se rodily,
hodní lidé pracovali
a ochlasti pili.

Hrušky zrály o Jakubě
a na podzim švestky:
když se hodně vypršelo,
bylo zase hezky.

Slunce svítilo jen ve dne,
měsíc jenom v noci:
v létě bylo cáru horko
při vší jeho moci.

Žito se muselo síti,
tráva rostla sama,
šlechta pracovala hubou,
sedláci rukama.

Kdo zaplatil, měl u pánů
všudy dobrou přízeň,
hlad si zaháněli jídlem,
ale pitím žízeň.

Všecky řeky byly mokré
a kamení tvrdé:
chalupnice hubovaly,
že jsou selky hrdé.

Šlechtic neobcoval s mužským
měšťanského rodu:
ale šenkýři míchali
přec do piva vodu.

Mladí lidé pospíchali,
staří šli pomalu:
na každou špetku radosti
přišla špetka žalu.

Kdo měl málo, tomu braly
velké pijavice:
moudrých lidí bylo málo,
ale hloupých více.

Kdo byl taškář za Peruna,
taškařil zas dále:
a kdo byl poctivá duše,
dřen byl neustále.

Neboť svět je pořád stejný,
lidé ho nezmění,
plivni si stokrát do moře,
ono se nezpění.

Tak i v Rusku bez Peruna
ve starém pořádku
běžela světská mašina

jak na kolovrátku.

Ale církevní mašinka,
ta se zarazila,
neboť kněžům u pytlíku
zařata jest žila.

Sedlák, ten jest odjakživa
vychytralý kvítek,
hned si z toho utopení
vyhlídl užitek.

Přestali desátky dávat,
také na modlení,
ani štolu, ani na mše,
když prej pánbůh není.

Na ofěry nechodili,
při funusech ticho:
kostelníci mřeli hladem,
kněžům splasklo břicho.

Tu hned tekla krev z obrazů,
děly se zázraky:
čistá panna porodila
čtyry mladé draky.

Báby viděly znamení
na nebi a všude:
prodávaly staré sukně,
že soudný den bude.

Báby viděly znamení
na nebi a v dírách,

slyšely potopu světa
hučet ve všech škvírách.

Po svatbě se narodilo
dítě za čtvrt léta:
kupujte, lidi, měchejře
na potopu světa!

Zpěv VI. – Audience

Seděl Vladimír na trůnu
ve své rezidenci,
dával podle obyčeje
velkou audienci.

Houf ministrů, tajných radů,
dvorních kavalírů,
stáli „Richt euch!“ okolo něj
jak hrušky v špalíru.

Před nimi s ohnutým hřbetem,
s poníženou tváří
klečeli v slušném respektu
páni sekretáři.

Pero v ruce, na knoflíku
ingoust ve flaštičce
a na zádech přivázaný
pytel na petice.

A vzadu si žandarmové,
cárští výplatníci,
přistrojili pro příhodu

dubovou lavici.

A na rovině před trůnem
skroušeně a tiše
petenti, věrní poddaní,
leželi na břiše.

Tenkrát byla audience
nad obyčej hlučná,
neb se z celé ruské říše
sešla církev tučná.

Totiž popi, diakoni,
kantoři, zvoníci,
biskupi, svíčkové báby,
také kostelníci.

S nimi ostatní drabantí,
hrobaři, kalkanti,
zpěváci a muzikanti,
kluci ministranti.

Sotva dal tambor znamení,
tak jak se to sluší,
že cár ráčil otevřít
Své Vysoké uši:

všichni boží služebníci
spustili moldánky,
vzdychali a naříkali
jak staré cikánky.

Totiž popi, diakoni,
kantoři, zvoníci,

biskupi, svíčkové báby,
také kostelníci;

s nimi ostatní drabanti,
hrobaři, kalkanti,
zpěváci a muzikanti,
kluci ministranti.

„Co vám chybí?“ táže se cár
pod svým baldachýnem,
oni všichni jedním hrdlem:
„Hynem, pane, hynem!“

Celé popstvo předstoupilo
k círu s deputací,
jeden držel ve jménu všech
takovou orací:

„Veliký jest Vladimír cár!
svatá vůle jeho;
když's nám zabil pána boha,
opatř nám jiného!

Nám je pánbůh jako pánbůh,
jenom když je ňáký,
abychom s ním udrželi
v respektu sedláky.

U těch bude všechna kázeň
brzy dým a pára,
nebudou se mít u koho
modliti za círa.

Někdo musí nad sedláky

rachotiti hromem:
bez boha neobstojíme,
jen jiného honem!“

Tot' se ví, že způsobila
ta argumentace
v Jeho církvi Veličenstvu
velké alterace.

Měť jak všichni potentáti
srdce měkké tuze,
nebyl by mohl, chudinka,
zabít ani kuře:

„Milostivé vám, mí věrní!
dávám propuštění:
vaši žádost hodlám vzít
v zralé uvážení!“

Zpěv VII. – Ministerská rada

Večír ministři seděli
v tajném kabinetě,
tenkrát byl bůh proti zvyku
první na tapetě.

V hlavní věci byli všichni
stejného mínění:
bez boha se sprostým lidem
není k vydržení.

Ale v dalších podrobnostech
tu mezi dvořany

byly jako skoro všude
dvě rozličné strany.

Nová škola chce jen vždycky
licitace s pachtem;
stará škola zase chválí
služby s deputátem.

Pan ministr vnitřních věcí
pravil: „Páni bratři!
Ohlašme konkurs v novinách,
tak jak se to patří.

Ať se náležitou cestou
hlásí kandidáti,
pak si dle kvalifikace
může cár vybrati.“

Zahraniční ministr prál:
že by dobře bylo,
kdyby se to v cizích listech
taky ohlásilo.

Neboť beztoho že není
při tom obsazení
na žádného domácího
ani pomyšlení.

„Jenom žádného nováčka!
Vždyť jest starších dosti,
dobře renomírovaných,
zvláště v praktičnosti.

Těž se nesmí pro čest země

na pár rublů hledět,
když již jednou o tom budou
cizozemci vědět.“

Ale finanční ministři
špinavá jsou nace,
ten chtěl, aby se veřejná
svedla licitace.

A kdo bude ze všech nejmíň
za svou práci žádat,
tomu se má bez ohledu
tato služba zadat.

Vymínit si však, že z chrámů
všechno stříbro, zlato
bude vždy v pádu potřeby
do mincovny vzato.

Pak ať drží kurs papírů
vždy aspoň al' pari –
to je hlavní a ostatek
všechno láry fáry.

Staveb ministr připomněl,
by si pospíšili
a zatím něco klášterů
v kasárny změnili,

než se místo zas obsadí;
aby takto círu
aspoň něco zas přirostlo
v tom interkaláru.

Pan ministr práv přisadil:

„Moje jest výminka,
by se veřejně v novinách
o tom stala zmínka,

že se nový bůh kontraktně
zavazuje k tomu,
každou falešnou přísahu
trestat porcí hromu.

Neb se teď již každý všivák
řídít chce dle císaře,
lhát, přísahat a dělat si
ze soudů kašpara!“

Ministr osvěty divný
plán měl pohotově,
aby se ta božská živnost
ponechala vdově.

Že si může na svou ruku
přibrat tovaryše,
šikovného jezovitu
anebo dervíše.

Že to bude lacinější
a v dobrém pořádku,
neb on sám že jim přispěje
radou na počátku.

Přítom však byl potutelné
církevní plemeno,
myslil, že to sám povede
na vdovino jméno.

Ministr vojenský pravil:

„Co dovede bůže,
každý starý generál to
taky zastat může.

Zvyklý na subordinací
bude císař ctíti,
eráru se může přitom
pense ušetřiti.

Ze všech nejlíp by to trefil
maršál Komispetr,
pouštět hrůzu na sedláky,
na to on je metr.

Pro jistotu se mu může
ňáký literatus,
chlapík v peře vycvičený,
přidati ad latus.

Tak přivedem kněžstvo s vojskem
k jednomu komandu,
zorganisujieme přísněj
tu církevní bandu.“

Pan ministr policejní
beze všeho křiku
podal písemně své votum
v zavřeném paklíku.

Policie jako kočky
ráda potmě chodí,
v jasném světle veřejnosti

nerada se brodí.

Ač své votum zapečetil,
přece bych se vsadil,
že uhodnu, co on asi
tajně círu radil.

Jistě zpověď, jezovity,
očistec, latinu,
pokoru a trpělivost
při chlebě a vínu;

kousek nebe na udici,
pár volavých svatých,
všechna moc pochází s hůry,
pluk čertů rohatých.

Zpěv VIII. – Kamarila

Jako u všech potentátů
tak i v Rusku byla
mocnější než ministerstvo
dvorní kamarila.

Zachovej nám, pane bože!
Frantu Šumavského:
že je každá kamarila
pohlavní ženského.

Vladimír byl ještě k tomu
puncto sexti štvanec,
jako lev kraloval mužům
a ženským co kanec.

Jednu ženu měl Normanku
a jednu Řekyni,
dvě měl Češky, že jsou hezky,
jednu Bulharyni.

A metresek jako pecek,
tři sta v Bělehradě,
dvě stě v sele Berestově,
tři sta v Vyšehradě.

Ještě kromě těch kasáren
leckde filiálku:
Kacík v Hessen-Kasslu nemá
tolik kafešálků!

A teď ještě tetky, matky
k nim přiadýrovat,
pak to s jejich zповědníky
multiplicírovat:

ó! to byla kamarila
jako Čimborasso!
Senát vždycky pohotově
jak u rasa maso.

Ó! to bylo kandidátů,
to bylo protekcí:
tu cár, co jest topit bohy,
dostal teprv lekcí.

Všechny na něj dorážely,
každá jinak mlela,
málem by už byla cáru

hlava zšedivěla.

Večír, když mu Mates lokaj
přišel zouvat boty,
začal si cár stěžovati
na ty své trampoty.

Starý Mates, ten byl ve všem
cárův hlavní rádce,
ministry i kamarilu
vodil na oprátce.

„Ach, Matýsku, Matýsečku!
hled' mne toho zbavit,
já, chudák, s těmi ženskými
nic nemohu spravít!“

Mates, jak jen cár byl svlečen
a v posteli ležel,
do redakce vládních novin
s botma v ruce běžel.

Tam jim cosi diktýroval
s botama pod paží:
„Nebude-li to tam zejtra,
cár vám vousy zpraží!“

Druhý den pak celý Kyjov
divil se nemálo,
když v úřední části novin
velkým písmem stálo:

„V jménu Jeho Veličenstva
cára Vladimíra

na prázdnou prebendu božskou
konkurs se otvírá.

Výminky a bližší zprávy,
to kandidátovi
ministerstvo policejní
na doptávku poví.“

Rozběhla se ta novina
v elektrickém letu
na drátěných telegrafech
jako rtuť po světě.

Druhý den již v celém světě
jak na lípě včely
telegrafické depeše
v novinách bzučely.

V Římě páni kardináli
k Červenému raku
přede mší se schází vají
na skleňku araku.

Pan kardinál Šamšulini
mrsknul jen po oku
do Augsburských všeobecných,
už se dal do skoku!

Dal nalejt Lacrimae Christi,
a to hned do džbánu,
vylousknul džbán a již letěl
přímo k Vatikánu.

Tam hned vrazil do pokoje

a bez zaklepání
vyburcoval tou novinou
papeže ze spaní.

Svatý otec, jak vyskočil,
ještě byl v košili,
velel, by se Jezovité
do Rus hned strojili.

Dal je všechny k této cestě
na ostro kovati
a marš zvláštní pro ně kázal
zkomponýrovati.

Zpěv IX. – Jezovitský marš

Te Deum laudamus –
v Kyjevě je rámus,

Dies irae dies illa –
nastane tam naše víra.

Te rogamus, audi nos –
ten Vladimír, to je kos!

Gloria in excelsis Deo –
držme my se jeho.

Credo in unum Deum –
naš Bůh je poslušnější nežli Perun,

Orate, fratres –
naše víra je ponížená jak pes.

Benedictus, qui venit –
málo vědět, mnoho věřit.

Sanctus, sanctus, sanctus –
všem novotářům pardus,

In nomine Domini –
čert aby vzal noviny!

Dignum et justum est –
starým časům všechna čest!

Dominus vobiscum –
lepší hloupost nežli rozum.

Sancta Dei Genitrix –
zde nám už nevěří nic.

Agnus Dei, qui tollis peccata –
Rusi nám budou věřit jak telata.

Veni, Sancte Spiritus –
postěhujem se do Rus,

Eexaudi nos, Domine –
ať nás to tam nemine,

Pleni sunt coeli –
abychom se tam dobře měli,

Aequum et salutare –
počkej, ty kaviáre!

Salvator mundi –
to budou jundy!

In te, Domine, speravi –
žaludek nám dobře tráví,

Libera nos a malo –
sedum liber masa málo!

Exaudi, Domine, orationem meam –
sním jelito, když šunku nemám,

Ex profundis clamavi ad te, Domine –
když jsem byl ve sklepě na víně,

Dona nobis pacem –
s kuchařkami spát chcem,

A porta inferi –
aby lidé nevěděli.

Mea culpa, mea maxima culpa –
kdo neumí dělat zázraky, ten je ťulpa.

Kyrie eleison!
když peníze nejsou.

Et ne nos inducas in tentationem –
když ti dávají, ber honem;

Sicut erat in principio et nunc et semper –
nedávej nikomu nic, ale všem ber!

Et in saecula saeculorum. Amen.

Nejvíc nám nese ten pekelný plamen.

Zpěv X. – Konkurs

Věje vítr černomořský,
travou v stěpi klátí;
sbíhají se do Kyjova
páni kandidáti.

Věje vítr od západu,
v Kyjově se práší;
každá firma haní jiné,
sama se vynáší.

Poslal papež dekret z Říma,
pečeť jako talíř:
„Co je po té řecké víře,
nedám za ni halíř!

Není církev jako církev,
cáre nejmilejší,
římská církev mezi všemi
nejcírkvovatější!“

A carhradský patriarcha,
pečeť jako miska:
„Nevěř tomu, Vladimíre,
co ancikrist píská.

Není církev jako církev,
cáre nejmilejší,
řecká církev mezi všemi

nejcírkvovatější!“

A rabínské synedrium
„Šulem, šulem“ píše,
„nevěř Římu, nevěř Řekům,
drž se jen Mojžíše.

Není církev jako církev,
cáre nejmilejší,
židovská je mezi všemi
nejcírkvovatější.”

Také mufti muhamedský
překřičet se nedá:
„Potluč ty psy nevěřící,
uvěř [v] Muhameda!

Není církev jako církev,
cáre nejmilejší,
musulmanská mezi všemi
nejcírkvovatější!“

V cářském dvoru na Podolu
psi se o kost hryzli:
také ty ostatní sekty
konkurovat přišly.

Čert zná všechna jejich jména!
Ale jak se ctily,
z toho se ruské hokyně
mnoho naučily.

Tenkrát byly zlaté časy
pro dohazovače,

rozolku pili z krajáčů,
jedli jen koláče.

Proto jim v tom konkursu
obchody tak květy,
jmenují se od té doby
také „boží metly“.